

Llinyn RhHYC: CYFFURIAU A SYLWEDDAU
PWNC: Ymwybyddiaeth o alcohol 11–14 oed
Gwers: Trwbl Dwbl

Cwricwlwm i Gymru: Maes Dysgu a Phrofiad (AoLE): Iechyd a Llesiant	
1. Mae datblygu iechyd a lles y corff yn arwain at fuddiannau gydol oes.	CYTUNO
a) Deall y ffactorau sy'n effeithio ar iechyd a lles y corff.	✓
b) Datblygu arferion gwybodus, cadarnhaol sy'n eu hannog i warchod, yn ogystal â pharchu eu hunain ac eraill.	✓
c) Datblygu'r hyder, cymhelliant, gallu corfforol, gwybodaeth a dealltwriaeth a fydd o gymorth iddyn nhw fyw bywyd iach a gweithredol sy'n hyrwyddo iechyd a lles y corff cadarnhaol.	✓
2. Mae'r ffordd rydym yn prosesu ein profiadau ac yn ymateb iddyn nhw yn effeithio ar ein hiechyd meddwl a'n lles emosiynol.	
a) Archwilio'r cysylltiadau rhwng eu profiadau, eu hiechyd meddwl a'u lles emosiynol a galluogir dysgwyr i ddeall nad yw teimladau ac emosiynau'n sefydlog nac yn gyson.	✓
b) Bod yn ymwybodol o'n teimladau a'n hemosiynau ein hunain sy'n rhoi'r sylfaen i ni ddatblygu empathi.	✓
c) Dysgu sut i fynegi eu teimladau	✓
3. Mae'r ffordd rydym yn gwneud penderfyniadau yn effeithio ar ansawdd ein bywydau ni a bywydau eraill.	
a) Deall sut mae penderfyniadau a gweithredoedd yn cael effaith ar y dysgwyr eu hunain, ar eraill, ac ar y gymdeithas ehangach, a hynny yn y presennol a'r dyfodol. Deall y ffactorau sy'n dylanwadu ar wneud penderfyniadau.	✓
b) Galluogi dysgwyr i ddatblygu'r sgiliau meddwl beirniadol angenrheidiol er mwyn gallu pwysu a mesur goblygiadau posibl eu penderfyniadau, gan gynnwys y risg, iddyn nhw ac i eraill.	✓
c) Gwneud penderfyniadau ar y cyd – deall eu cyfraniad	
d) Llwybr gyrfa.	
4. Mae'r ffordd rydym yn ymwneud â dylanwadau cymdeithasol yn siapio pwy ydyn ni, ac yn effeithio ar ein hiechyd a'n lles.	
a) Deall rôl bwysig dylanwadau cymdeithasol ar eu bywydau. Rheolau, normau cymdeithasol, agweddau a gwerthoedd sy'n cael eu creu a'u hatgyfnerthu gan wahanol grwpiau cymdeithasol.	
b) Dysgwyr yn ymgysylltu'n feirniadol â'r dylanwad cymdeithasol hwn	
5. Mae cydberthnasau iach yn hanfodol ar gyfer ein lles.	
a) Deall a gwerthfawrogi sut mae'r ymdeimlad o berthyn a chyswllt a ddaw o berthnasau iach yn cael effaith bwerus ar iechyd a lles.	
b) Cydnabod pan nad yw'r cydberthnasau yn iach, a bod yn ymwybodol o sut i fod yn ddiogel, a cheisio cymorth iddyn nhw eu hunain ac i eraill.	
c) Deall y byddant yn profi amrywiaeth o berthnasau, meithrin a chynnal perthnasoedd sut mae perthnasau iach yn hanfodol ar gyfer iach corff a meddwl sy'n caniatáu inni ffynnu.	

Trosolowg o'r Wers

<p>Cysylltiadau â Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erthygl 13 - Yr hawl i wybodaeth • Erthygl 33 – Dylwn i gael fy amddiffyn rhag cyffuriau peryglus. • Erthygl 36 - Dylech gael eich diogelu rhag pethau sy'n eich niweidio. 	<p>Mae'r adnodd hwn yn cefnogi ysgolion i ddatblygu eu dulliau o Ymdrin â Lles a Gofal, Cymorth ac Arweiniad yn ôl gofynion Fframwaith Arolygu Cyffredin ESTYN 2017.</p>
<p>Y Gyfraith</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deddf Plant 1989 • Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn 1989 (CU, 1989) gan y DU ar 16 Rhagfyr 1991. • Deddf Camddefnyddio Cyffuriau 1971 	<p>Diogelu plant: cydweithio o dan Ddeddf Plant 2004 (Llywodraeth Cynulliad Cymru.)</p> <p>Cadw Dysgwyr yn Ddiogel Cadw dysgwyr yn ddiogel LLYW.CYMRU (Llywodraeth Cymru, 2021)</p> <p><i>Cyngor ar arferion da ar gyfer addysgu a delio â chamddefnyddio sylweddau</i> Addysg camddefnyddio sylweddau: canllawiau LLYW.CYMRU</p>
<p>Canlyniadau Dysgu i ddisgyblion.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • I wybod beth yw risgiau a chanlyniadau defnyddio alcohol. • I wneud penderfyniadau a dewisiadau yn effeithiol. • I wybod o ble i gael help, cefnogaeth a chyngor
<p>Adnoddau</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cyflwyniad PowerPoint 'Trwbl Dwbl' • Geiriau Allweddol • Cardiau continiwm cryfder alcohol a mesurau unedau • Diffiniadau alcohol, yfed sbri a sbeicio diodydd • Siart troi, pinnau ysgrifennu • Clipiau DVD Trwbl Dwbl x 3 • 6 set o gardiau senario • Taflen wybodaeth am y gyfraith a llinell gymorth camddefnyddio sylweddau (i'w rhoi i'r disgyblion)
<p>Geiriau allweddol</p>	<p>alcohol yfed sbri sbeicio diodydd</p>
<p>Diffiniad</p>	<p><i>Mae alcohol yn gyffur sy'n newid y ffordd rydych chi'n meddwl ac mae'r corff yn gweithio.</i></p>
<p>Dull</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cytuno ar y Rheolau Euraidd. • Rhoi amlinelliad clir o gytundeb cyfrinachedd y dosbarth • Sicrhau bod elfennau sy'n cysylltu â gwersi eraill yn cael eu trafod. • Arddangos ac egluro'r amcanion dysgu a'r geiriau allweddol. • Cyflwyniad, i gynnwys diffiniad o Alcohol • Gweithgaredd lluniau i ailedrych yn fyr ar gryfder alcohol a mesuriadau mewn unedau • Rhoi darlun a diffiniad o yfed sbri. • Gwaith grŵp – cwblhau diagram pry cop: peryglon yfed alcohol. • Dangos a thrafod clipiau DVD 'Trwbl Dwbl' 1 a 2

Trosolwg o'r Wers

- Faint o amser sydd ei angen i sbeicio diod? Clip DVD rhif 3.
- Gwaith grŵp – senarios
- Diwedd glo a thrafodaeth ble i gael cymorth.